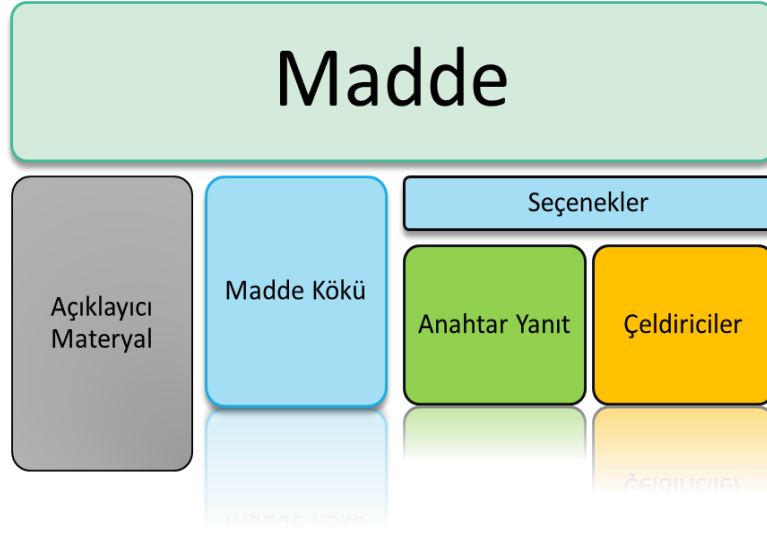

ÇOKTAN SEÇMELİ MADDE HAZIRLAMA YÖNERGESİ

Öğrenci başarısının belirlenmesinde yaygın kullanılan madde türlerinin başında çoktanseçmeli maddeler gelmektedir. Diğer madde türlerinde (açık uçlu, kısa yanıt, eşleştirmeli vd.) olduğu gibi çoktan seçmeli maddeler de niteliklerine bağlı olarak geçerliği ve güvenilirliği yüksek ölçümlere ulaşılmasını sağlamaktadır. Çoktan seçmeli maddelerin niteliği nesnel olarak madde istatistiklerine bakılarak belirlenebilir. Madde istatistikleri herkesin üzerinde uzlaşacağı nesnel kanıtlar sunmaktadır. Ancak, bu aşamaya gelmeden önce de çoktan seçmeli maddenin niteliği hakkında değerlendirmeler yapılabilir. Farklı uzmanlardan görüş almak yapılacak değerlendirmelerden biridir. İyi bir hazırlık sürecinden geçmiş, farklı uzmanlardan olumlu geribildirim almış maddelerin niteliğinin yüksek olacağı öngörülmektedir. Ancak burada yapılacak değerlendirmeler madde istatistiklerine görece öznedir. Çoktan seçmeli maddelerin gerek madde yazarı tarafından hazırlanırken gerekse farklı bir uzman tarafından değerlendirilirken belirli standartların gözetilmesi maddelerin niteliği konusundaki görüşlerin nesnellliğini artıracaktır. Bu nedenle “çoktan seçmeli madde hazırlama ve değerlendirme yönergesine” ihtiyaç duyulmaktadır.

Ulusal ve uluslararası ölçekte birçok kurum ve kuruluş tarafından yayınlanmış madde hazırlama yönergelerine ulaşılması mümkündür. Bu yönerge, “Yeterliliklere Dayalı Öğretmen Yetiştirme Sistemi” kapsamında kurulan “Ölçme ve Değerlendirme Birimi” tarafından madde havuzunda yer alacak “çoktan seçmeli maddelerin” niteliğinin artırılması amacıyla hazırlanmıştır. Yönerge hazırlanırken, AYDEP veri tabanında yer alan çoktan seçmeli maddelerin niteliğinin artırılmasına katkı sunma kaygısı güdülmüştür.

Çoktan seçmeli maddenin yapısı;

Açıklayıcı materyal

Birinci TBMM’de kabul edilen kanunlardan biri de kömür havzalarında çalışan işçilerin sosyal hakları ve güvenlikleriyle ilgilidir.

Madde Kökü

Bu kanunun aşağıdaki ilkelerden hangisiyle ilgili olduğu söylenebilir?

Seçenekler

- A) Halkçılık
- B) Laiklik
- C) İnkılapçılık
- D) Milliyetçilik
- E) Cumhuriyetçilik**

Anahtar yanıt: A

Nitelikli bir çoktan seçmeli maddenin sahip olması beklenen özellikler şunlardır;

- Her maddenin tek bir “kazanımı” ölçecek nitelikte olmalıdır.
- Maddenin mümkünse üst düzey becerileri ölçmeye yönelik olmalıdır.
- Çeldiricilerin güçlü olması ve bilmeyenleri seçenek eleyerek doğru yanıtlaştırmalıdır.

Yukarıdaki genel özelliklere sahip bir maddenin ölçülen özelliğe sahip olan ve olmayan bireyleri birbirinden ayırt edeceği öngörülmektedir. Konu alanından ve madde türünden bağımsız olarak bir çoktan seçmeli maddenin yukarıdaki genel özelliklere sahip olması beklenmektedir. Bununla birlikte, madde formatına bağlı olarak çoktan seçmeli maddelerin hazırlanmasında uyulması gereken birçok standart bulunmaktadır.

Nitelikli bir çoktan seçmeli maddede olması gereken özellikler şunlardır;

- Maddede olumsuz ifade kullanılmışsa "altı çizilerek" vurgulanmalıdır.
- Seçeneklerde sayısal değerler sıralanmalıdır.
- Zıt seçenekler kullanılmamalıdır.
- Hiçbiri-Hepsi seçenekleri kullanılmamalıdır.
- Seçenek uzunlukları benzer olmalıdır.
- Maddenin bilişsel düzeyi öngörülen bilişsel düzeyle uyumlu olmalıdır.
- Madde kazanım ile uyumlu olmalıdır.
- Maddenin yanıtlanması için gereken bilgiler verilmelidir.
- Maddede gereksiz bilgi verilmemelidir.
- Madde içeriğinde doğru cevaba ipucu verecek öğeler olmamalıdır.
- Madde, kişisel görüş veya yargıları içermemelidir.
- Maddenin tek bir doğru yanıtı olmalıdır.
- Çeldiriciler madde kökü ile konu/kavram/bilgi olarak uyumlu olmalıdır.
- Dil bilgisi kurallarına uygun olmalıdır.
- Madde kökü açık ve anlaşılır olmalıdır.

Bu genel özelliklerin dışında madde türüne göre madde hazırlarken dikkat edilmesi gereken standartlar bulunmaktadır.

1. Çoktan Seçmeli Madde Türleri

Madde kökü ve seçeneklerin yapısına göre farklı türde çoktan seçmeli maddeler hazırlanabilir. Bu madde türlerinden bazıları aşağıda açıklanmıştır.

1.1. Birleşik Yanıtlı Maddeler

- Birden fazla cevabı bulunan maddelerin yoklanmasında, konu bütünlüğü içerisinde 3 veya daha az seçenek yazılabildiği durumda ya da sıralama gerektiren durumlarda “birleşik yanıtlı” maddeler kullanılabilir.
- Üst düzey davranışların ölçülmesi için uygun bir madde türüdür.
- Ayrıca bu madde tipinde çeldiricilerin yazılması oldukça kolaydır.

- I. denizde, yukarıdan gelen ışığa
- II. karışmasını sağlayarak
- III. saçtığı ışık, hayvanı akvaryumda
- IV. görünür kılıyor ancak
- V. mürekkep balığının bir türünün
- VI. ona bir görünmezlik perdesi oluşturuyor

Yukarıdaki sözler anlamlı ve kurallı bir cümle oluşturacak biçimde sıralandığında hangisi baştan üçüncü olur?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

- I. Öğrencilerin ilgi, ihtiyaç ve beklentileri
- II. Velilerin beklentileri
- III. Sınıf öğretmenlerinin öğretim yetkinlik düzeyleri
- IV. Okulun bulunduğu çevrenin sosyo-ekonomik düzeyi

Kapsamlı gelişimsel rehberlik programı hazırlayan bir okul psikolojik danışmanı, yukarıdakilerden hangilerini göz önünde bulundurmalıdır?

- A) Yalnız I B) I ve II
C) II ve III D) I, II ve IV
E) II, III ve IV

1.2. Kökü Olumlu-Olumsuz Maddeler

- Madde kökü olumsuz ifade edilen maddelere olumsuz madde tipi denir.
- Olumsuz özelliklerle ilgili çeldirici bulmakta zorlanıldığında madde kökü olumsuz cümle formatına dönüştürülebilir.
- Olumsuz ifade mutlaka vurgulanmalıdır (italik, bold, ...)

Sahanın içinde olanlar, sahada olup bitenleri bütünüyle göremezler. Çünkü bütünü görmek, oyunu sahanın dışından izleyenlerin hakkı. Seyirciler oynama zevkinden mahrum, oynayanlarsa yorumlama zevkinden. İlki sanat, ikincisi bilim.

Bu parçanın yazarının aşağıdakilerden hangisini söylemesi beklenemez?

- A) Eserin eleştirisini yapmak yazarının işi değildir.
- B) Eleştirmek bütüncül bir yaklaşım gerektirir.
- C) Sanatın ve bilimin kendine has kuralları vardır.
- D) Sanat eserin kalıcılığı eleştirmenlere bağlıdır.
- E) Üretme ve yorumlama hazzı birbirinden farklıdır.

1.3. Yanıtı Tek Doğru - En Doğru Maddeler

1.3.1. Yanıtı Tek Doğru Maddeler

- Bu madde tipinde kesin olarak tek bir doğru yanıt vardır, diğer bütün yanıtlaryanlıştır.
- Madde kökünde “aşağıdakilerden/yukarıdakilerden” kelimesi kullanılarak cevaplayıcı seçeneklere yönlendirilmelidir.

Birer doğaçlama ürünü olan caz parçaları, sadece ve sadece yaratıcısının müzikal ve manevi durumunun bireysel ifadesi olduğu için başkalarının rüyalarına uygun konfeksiyon şarkılar değildir.

Bu cümlede altı çizili sözle anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Yaşanan acı tatlı anları her daim mutlulukla hatırlatan
- B) Toplumsal sorunlar karşısında duyarlı bir duruş sergileyen
- C) İcra edenlerin kültürel zenginliğini notalarında taşıyan
- D) Müzikal değeri, gördüğü ilginin çok üzerinde olan
- E) Belirli bir kompozisyon dahilinde yeniden üretilen

1.3.2. En Doğru Maddeler

- Bu madde tipinde verilen cevaplardan hangisinin en doğru olduğu maddedir.
- Maddenin birden çok doğru yanıtı var ve bunlar arasında da kesin bir doğruluk sırasısöz konusu ise bu yola başvurulur.
- Eğer doğru yanıt birden fazla fakat bunlar arasında kesin bir doğruluk sırası yoksa,böyle madde kullanılmamalıdır.
- Her seçenek doğru olmalıdır.
- Bu bir derecelendirmeye göre olmalıdır.
- **Yukarıdakilerden hepsi** veya **hiçbiri** seçenekleri kullanılmamalıdır.
- Bu tip maddenin güvenilirliği ve bilenle bilmeyeni ayırt etme güçleri yüksektir.
- Bu madde tipinde üst düzey maddelerin ölçülmesi mümkündür.

Aşağıdaki enerji kaynaklarından hangisinin,
Türkiye'nin enerji üretimindeki payı diğerlerine
göre daha fazladır?

A) Biyokütle

B) Hidrolik

C) Kömür

D) Petrol

E) Jeotermal